

Atli Dam, lögmaður

Tað verða munandi broytingar frá 1977 til 1978, men eins givið er, at frá 1978 til 79 og 80 verða eisini broytingar, og er tí ikki beint at fyrigykla fólki okkara og vinnu okkara, at skjótt liggja allar gótar greiðar fyri árinu frammyvir.

Varsemið, sum í hesum ári hefur verið sýnt frá almennari síðu, er av onkrum mett at verða varandi iløgustøgur. Hetta er misskiljing, tí sjálvandi skal alla tíðina endurnýggjast og byggjast, men tað má vera til teir mogleikar, sum eru og kunnu verða skaptir, og eina tíð frammyvir má tí varsemi sýnast iløgum viðvíkjandi.

Í 1977 eru keypt ella bygd 28 fiskiskip og deksfiskifor fyri útið 140 mill. kr. og 2 farmaskip fyri 11 mill. kr., so iløgurnar hava aftur verið óvanliga stórar og skipatalið størri enn fyrr. Sum kunnugt eru enn mong skip eftir at koma í 1978 sum eru biløgd í 1977 ella 76.

Seld skip í 1977 eru 6 fyri 43 mill. kr.

Samlaði útflutningurin 863 milliónir krónur

Um árið 1977 kann sum heild sigast, at tað hefur roynst avbera væl hvat innløg viðvíkur.

Hóast trengri ræsur, smærri kvotur, óvissu stóran part av árinum um tað, sum lá nakrar mánaðar frammi, er eydnast at varðveita slíkar mogleikar og finna nýggjar óroyndar, at einaferð enn seta vit útflutningsmet og úrtúmet. Tonsini sum veidd eru undir hesum broyttu umstøðum eru eisini mong, um ikki eins nógv og í 1976.

Útflutningurin er sambært fyrilissuppgærd 863 mill. kr. mótvægis 631 mill. kr. í 1976 og 464 mill. kr. í 1975. Hesin vøkstur uppá nærum 100% eftir tveimum árum má sigast at vera óvanligur og stavar fyri ein part frá, at

fiskavørur eru um at gerast knappheitsvørur og at fiskur og fiskadráttur gerst um ikki ríkmanna-kostur, so vørur, ið meira og meira hava eitt egið andlit (identitet, teir rópa) á marknaðinum, og tí eru meira óheftar av prisnum á øðrum matvørum.

Afturat hesum stavar vøxturin í mun til 1975 partvis frá øktari veiðu, og í mun til 1976 partvis tann víðismiklasti parturin er øktur, og tí munandi meira er lagt upp á land í Føroyum til virkingar og er soleiðis foreldra, at víðisøkingin veruliga ger vart við seg í útflutningstølum.

Vit kunnu valla vænta slíkan vøkstur komandi árin, men ganga vit framhaldandi hesa leiðina, at vit illeggja (investera) í virkismøguleikar á landi, er tað gjørligt frammyvir at tryggja tann til samfelagsrækturinn neyðuga búskaparliga vøxturin sjálvst við eini munandi minni veiðunøgd enn henni vit náddu í 1977.

Veitt góð 300.000 tons

Samlaða veiðan er gott og væl 300.000 tons mótvægis 340.000 tons sum í 1976 og 285.000 tons sum í 1975.

Í útflutningstølum er roknað virðið av vørum, sum liggja á goymslu uttanlands, meðan goymslan heima og umborð í skipunum, sum í nøgd er um 8.500 tons fyri 66 mill. kr. ikki er iroknað.

Goymslutølini eru vaksin við 14 mill. kr. sammett við somu tíð í fjør.

Veiðan undir Føroyum er í árinum økt munandi. Úr 64.000 tons sum upp í 87.000 tons. Veidd eru 10.000 tons fleiri av matfiski og 13.000 tons fleiri av svartkjáfti, og veiðan undan Føroyum er nú knapt 30% av samlaðu veiðuni, meðan hon í fjør var 19%. Í virði er Føroyaveiðin sjálvandi munandi størri partur enn 30% av útflutninginum. Eisini Íslandsveiðin er økt munandi, úr 16.200 tons sum upp í 42.000 tons,

og er tað her lodnan, sum er komin afturat.

Onnur øki har meira er veitt eru altjóða økið við Svalbard og Flemish Cap, danskt-grønlandskt øki og norskt-russiskt øki, meðan afturgongd hevur verið í norskum Norðsjóvarøki, kanadiskum øki og serliga stór afturgongd á EEC-øki í Norðsjónum.

50.000 tons av toski og hýsu undir Føroyum

Undir Føroyum er tað serliga hýsuveiðin, sum er økt og samanlagt er veidd 50.000 tons av toski og hýsu. Heildarveiðan av hesum stovnum kemur tí at liggja eini 10—11.000 tons omanfyri ta heildarveiðu uppá 52.000 tons, sum fiskifróðingar hava tilmælt. Góð 5.000 tons eru veidd av yvru, men er hetta, hóast dupult so nógv sum í fjør, bert lítil partur av loyvdur heildarveiðuni uppá 45.000 tons.

Í 1978 veidd tiltek at fremja sum økja upsaveiðuna og avmarka toska- og hýsuveiðuna, og samstundis eigur meira at vera veitt av longu, blálongu, kongafiski og brosmu, meðan virkað verður fyri at framleiða matvørur og údrátt úr hesum fiskasløgum, sum geva hægri pris enn galdandi er í dag.

Í farna ári byrjaði tann neyvari stýringin av iløgum og tillagingin til troytan av givnum kvotamøguleikum, sum eg umrøddi í fjør. Tá varð sagt, at frælsi at fara var burturi, meðan skylda at fara kundi koma istaðin fyri.

Væl kom kortini burtur úr í 1977, men í 1978 mugu vit ganga enn longur á hesi leið, og eg vil endurtaka, at við skilagóðum fyriskipanum innan teir givnu karmarnar kann framtíðin roynast okkum eins drúgv og umstøðurnar, sum vóru.

Men innan hesar givnu karmar verður avgerandi neyðugt at akta tær reglur, tær loyvi, tær bann og ta frábodanarskyldu sum avtalað er, tað fer ikki at bera til at nýta sama mynstur í 1978 sum árin frammanundan, har skiftast kundi millum ymskíð øki alt eftir hvar reglurnar vóru tær linastu.

Tíverri hava vit í samráðingum við aðrar kent, at teir ikki alt ov væl lita á tær einstøku uppgávurnar frá føroyskum skipum, men hava vit har kunna víst á, at hetta eru trupulleikar allar tjóðir hava at byrja við. Men frammyvir verður eftirlitið strangt, og kann tá ein einstakur, sum ikki fylgir givnum reglum gera stórt spell, ikki bert ímóti sjálvum sær, men ímóti vinnu-møguleikum okkara sum heild.

Haldi tí tað er neyðugt í kvøld at strika hetta undir so álvarsliga sum gjørligt.

Møguliga yvirskot á gjaldsjavnanum

Innflutningurin er í 1977 eisini vaksin, men lutfalsliga ikki eins nógv og útflutningurin.

Mett er, at innflutt er fyri góðar 900 mill. kr. ímóti 790 mill. kr. í 1976, men sum nevnt er aftur í ár óvanliga nógv nýtt til skipakeyp, og harvið til tryggjan av framtíðar útflutningi.

Tað er útlit til, at gjaldsjavni Føroya fyri fyrstu ferð í nøkur ár aftur sýnir yvirskot, hóast beinleiðis handilsjavnin sýnir eitt minni hall.

Peningaumfarið í landinum hevur í 1977 verið munandi størri enn frammanundan, og visir hetta eisini, at keypiorkan er stór og umsetningurin hægri.

Í árinum sum fór fingu vit nýggjar sáttmálar innan øll arbeiðsøki á landi og er útlit fyri at sjóvinnan kann undirrita sínar í januar. Útlit skuldi tí verið fyri einum skeiði við arbeiðsfríð. Virðið av hesum kann ikki metast nógv høgt. Skipaði virðis-skifti á arbeiðsmarknaðinum, har feløgini sjálvi koma til sættis, sleppur okkum undan mongum spelli, sum grannalondini hava havt at stríðast við.

Í lögurnar á landi í virkisbyggingar, serliga útbyggingar til víðgerð av øktum feskiskalandingum, í sethúsbygging, skúla-, vega- og havnabygging hava alsamt ligið høgt, ja omanfyri hæddina frá kreppuárunum 1974 og 1975, tá so nógv var strongt á frá almennari síðu at halda hjólini ígongd, og uttanlanda lantøkurnar vóru stórar til tess at tryggja hesum virksemini.

Fleiri týðandi og nýskapandi lóggávur

Vit ganga inn í seinasta árið av einum landsstýris-skeiði. Tann setningur, samgongan setti sær, er ikki allur loystur enn, hóast væl er fingið frá hondini av tí, semja var um. Innan fleiri týðandi máls-øki er kortini ikki rokkið tað, sum ætlað var, men man nøkur samgonga hava havt so litlan setning, at alt varð loyst eftir fyra árum?

Stórmálini, sum fyri hava ligið viðvíkjandi at tryggja vinnu-møguleikar hava tikið munandi meira tíð enn fyrr. Talið av samráðingum er økt munandi og hevur hetta sjálsagt tarnað víðgerðina av øðrum mállum landsstýrið arbeiðir við, men ætlanin er

so kortini at leggja fyri í komandi tingsetu fleiri týðandi og nýskapandi lóggávur. Her er hugsað um landsbankamálið, bruttoskattaskipan, val-løg, dagpeningaskipan, nýggja húsbýggilóg-gávu, samskipan av allari skúlaumsiting, lóggávu viðvíkjandi landleiðini og fleiri onnur mál, sum tað vónandi eydnast tinginum at finna frægar semjur um.

Tað er eisini ætlan samgongunnar, at sosiala trygdarskipanin framhaldandi skal útbyggjast og at tilboðini um almenna service ikki skulu minka, men vaksandi liðið við vøkstrinum í orku okkara.

Vit liva í einum demokratiskum samfelag við talu-, trúar- og skrivifrælsi og vilja verja hetta demokrati av øllum alvi ímóti víðgongdum rørs-um av ymsum slag bæði innan- og uttanlands.

At árið 1977 hevur roynst friðarligari enn áður um meginpartin av knøttinum, kann gleða einhvønn føroying, eins og vit gleðast um, at veruligar royndir til at finna semju í miðeystri nú verða gjørdar.

Hepnast okkum at produsera okkum úr kreppuni

Við árslok spyrja vit, um tað lagna fyrirbrigdi kann halda fram, at Føroyar hava havt ein hákonjunktur meðan Vestur-

Sáttmálar eru fingir við øll londini uttan EEC-felagskapin. Her verður sáttmálin við Sovjetsamveldið undirskrivaður í Tinganesi

heimurin annars knógvar undir arbeiðsloysisoki og búskaparkreppum?

Orsøkin til at so hevur verið, er fyrst og fremst, at politikkurin við at produsera seg burtur úr kreppuni heppnaðist okkum, tí fiskur bleiv vera, sum varð keypt hóast lágonkonjunktur í keyparalondunum, meðan onnur lond sum royndu tað sama, eitt nú Svøríki, komu fyri tí, meira at framleiða til goymslurnar (lagrini), og letur hetta seg, sum kunnugt, ikki gera í longri tíð.

Viðvíkjandi framhaldandi búskaparligum viðráki veldst fyrst og fremst um, hvussu tað eydnast at tryggja veiðumøguleikar-

nar, og í øðrum lagi kemur dollarpírðið at telja nakað.

Sáttmálar eru sum kunnugt fingir við øll londini uttan EEC-felagskapin, og í januar sæst, hvussu útlitið fyri semju har verður. Enn hava vit vegna tørvandi semju innanhýsis í EEC ikki fingið nógv gott tilboð frá EEC, men vónandi batnar hetta og vónandi eydnast okkum at finna og dønum at loysa teir trupulleikar, sum standast av, at aðrir enn ríkisborgarar nú eiga rætt til medavgerð um grønlandskan og danskan sjógv.

Sáttmálarnir eru reinir fiskivinnusáttmálar, sum bæði vit og danir hava góðtikið, og stríða tí ikki politiskt ímóti teirri kós vit hava hildið.

Tað sigst at nýggi tjóðbankastjórin í U.S.A. í búskaparligari hugsan liggja nærri Keynes enn hin undanfarni, sum helt seg til avmarkandi hugsanir Milton Friedmanns. Hetta skuldi merkt økt virksemini í U.S.A. og hóast dollarin harvið kanska viknar fyribils, skuldi økt virksemini uppá longri sikt komið teimum til gagns, sum selja skulu í U.S.A.

Landsstýrið hevur tí gott treysti fyri árið 1978, men avgerandi er, at vit øll kyta okkum og út-búgva okkum, tað er tað sum fremst av øllum treytar vælferðini.

Dugnaskapur, útbúgving, arbeiðssemi krevst av øllum, sum virka skulu innan eitt vinnulív, sum meira og meira krevur vit-an og kunneleika av ein-

staka arbeiðaranum, fiskimanninum, starvsfólkinum og leiðaranum. Her hava føroyingar megnað ikki at gerast eftirbátur og gevur hetta gott treysti til framtíðina.

Heldur ikki í 1977 sluppu vit undan svárum missum, og mong sita einsamall við sorg ella trupulleikum har onnur so lítið kunnu veita hjálp. Okkara djúpa samkensla og samhugur er við hesum okkara tegnum.

Føroya landsstýri og eg sjálvur ynskja øllum føroyingum burturi og heima eitt eydnuberandi og gott nýár og Harrans signing við tí virki hvør av okkum skal inna frammyvir.